

NORSK
NEVROPSYKOLOGISK
FORENING

Helge Bjørnæs

Sverre Andresen

28. februar 2013 (endret 12. april 2013)

Helge Bjørnæs ble utnevnt til æresmedlem i Norsk Nevropsykologisk Forening på årsmøtet i 2008.

Helge Bjørnæs. Foto: Knut Dalen

Norsk klinisk nevropsykologi har en kort historie og en bemerkelsesverdig utvikling fra en sped begynnelse i 1960-årene og frem til nå. I dag er vi en veletablert og respektert del av den kliniske psykologien, med vår egen spesialitet og 180 godkjente spesialister i 2008. NNF teller dag over 300 medlemmer. Dette har ikke skjedd av seg selv.

Norsk Nevropsykologisk Forening synes det er viktig å ta vare på vår historie og hedre dem som har gått foran oss, de som møysommelig har tråkket stien, og ryddet vei hvor andre bare har sett busk og kratt og som har reist varder for oss som har kommet etter. De fleste i denne forsamlingen kjenner Helge godt som foreleser, som veileder og som forsker gjennom et langt yrkesaktivt liv i norsk nevropsykologi, fra 1970 og frem til i dag, men her følger allikevel et kort sammendrag av hans karriere. For alle stifinnere og oppdagelsesreisende blir veien til gjennom en blanding av systematikk og tilfeldigheter.

Helge begynte med lærerutdannelse 1962-64. Deretter var planen å begynne på medisin, men på grunn av lånekassens bestemmelser lot ikke det seg gjøre, og han valgte psykologistudier. På universitetet kom han i kontakt med et spennende fagmiljø som tente interessen for psykosomatikk og psykofysiologi. Han skrev en hovedoppgave om stress og personlighetstrekk, og var tidlig ute på et felt som senere har blitt et stort tema i psykologien. Han var vitenskapelig assistent og var hjelpelærer i psykofysiologi i studietiden.

I 1972 foregikk det et prosjekt om læring hos komatøse pasienter på Ullevål sykehus. Helge ble rekruttert av Grete Bryhn som da var ansatt på Ullevål og som dessuten var ansvarlig for et kurs i klinisk nevropsykologi ved universitetet. Av Grete lærte han Halstead-Reitans metode og fra Barbara Olsnes fikk han innsikt i Luria's system som også kom til å bli en viktig del av hans metodiske bakgrunn. Overlege Kristian Kristiansen var en viktig støttespiller for de første nevropsykologene på Ullevål og det ble et par forskningspublikasjoner fra denne perioden. Overlege Kristiansen som hadde vært elev av

Penfield i Montreal, introduserte epilepsikirurgi i Norge i 1949. På Ullevål utredet Helge mange av disse pasientene og kom slik i kontakt med SSE. I 1982 ble han bedt om å søke stilling som sjefpsykolog ved SSE hvor han har blitt siden. Det fantes ingen spesialitet i klinisk nevropsykologi eller noe organisert kurstilbud på denne tiden og Helge gjorde en stor arbeidsinnsats med å bygge opp nevropsykologisk kompetanse i dette fagmiljøet med veiledning og undervisning.

På Ullevål var fokus for nevropsykologisk undersøkelse primært lokalisasjonsdiagnostikk, men nå ble det sentrale hvordan nevropsykologisk kunnskap kunne bidra i forhold til bedre funksjonsforståelse hos barn og voksne med epilepsi, som ofte har nevropsykologisk svikt i tillegg til sin epilepsi. Samtidig var epilepsikirurgi en stor og etter hvert økende virksomhet fra slutten av 80 og mot midten av 90-tallet. Helge fikk ansvaret for wada-tester og har bidratt til at nevropsykologene har fått en viktig posisjon i det tverr-profesjonelle teamet som har ansvar for seleksjon og utredning av pasienter for epilepsikirurgi.

Undervisning er et felt som Helge har prioritert høyt, og han er en meget høyt skattet foreleser. Han har undervist regelmessig i klinisk nevropsykologi ved UiO og i de senere årene ved NTNU i Trondheim. I løpet av årene har han holdt utallige foredrag i faglige fora, nasjonalt og internasjonalt, og like gjerne i pasientforeninger. I vårt fagfelt har han markert seg som en av de aller fremste formidlere av faget. Med dette har han inspirert mange og oppnådd respekt og anerkjennelse for faget vårt. Lærerbakgrunnen har han tatt med deg hele veien.

Klinikk og undervisning har tatt mye av tiden, men Helge har også vært en pioner med å systematisere kliniske kunnskaper. Han tok tidlig i bruk databaser på pc og har gjennom mange år bygget opp et omfattende klinisk materiale. Han har holdt frem viktigheten av å integrere forskning og klinisk praksis. I 2005 tok han dr. philos. -graden med en avhandling om refraktær epilepsi og effekter på kognisjon som i stor grad bygger på dette unike datamaterialet, samlet inn gjennom mange år.

Blant viktige funn i denne avhandlingen, er hans dokumentasjon av kognitiv svekkelse hos barn med langvarig refraktær epilepsi og dokumentasjonen av at psykisk utviklingshemmede barn kunne oppnå like gode resultater av epilepsikirurgi som andre personer med epilepsi med hensyn til anfallskontroll og kognisjon, dersom de ble operert tidlig etter epilepsidebut. Det siste har vakt internasjonal oppmerksomhet og kan føre til at pasienten med psykisk utviklingshemming kan få bedre helsehjelp.

Med hans brede kunnskaper og den faglige respekt han nyter, har han vært med i utvalg og råd for pasientforeninger, han har representert psykologene i ulike faglige fora og vært medlem av fagutvalget for klinisk nevropsykologi.

Vi hedrer ham for hans store bidrag til norsk nevropsykologi som lærer, kliniker og forsker gjennom mange år og markerer dette ved å utnevne ham til æresmedlem av vår forening.